

CRNA GORA
AGENCIJA ZA ELEKTRONSKE KOMUNIKACIJE
I POŠTANSKU DJELATNOST

Broj: 0302-7454/1

Podgorica, 20.12.2024. godine

Agencija za elektronske komunikacije i poštansku djelatnost, na osnovu čl. 179 stav 2 tačka 17 i 18, 181, 202 i 229 Zakona o elektronskim komunikacijama ("Sl. list CG", broj 100/24), u vezi čl. 63—79, Zakona o elektronskim komunikacijama („Sl. list Crne Gore“ broj: 40/13, 56/13, 2/17 i 49/19), čl. 18 i 144 Zakona o upravnom postupku („Sl. list Crne Gore“, broj: 56/14, 20/15 i 37/17), Odluke o pokretanju ponovnog postupka provjere ispunjenosti uslova Testa tri kriterijuma sa ciljem dokazivanja opravdanosti dalje primjene prethodne regulacije broj: 0306-7570/1 od 22.12.2022. godine, Odluke o usvajanju Testova tri kriterijuma na pet relevantnih tržišta usluga broj: 0306-7585/1 od 22.12.2023. godine, Odluke o usvajanju analize relevantnog Veleprodajnog tržišta pristupa i započinjanja (originacije) poziva iz javnih mobilnih telefonskih mreža broj: 0302-6248/1 od 17.10.2024. godine, na sjednici Savjeta održanoj dana 20.12.2024. godine, donosi

RJEŠENJE

1. Crnogorski Telekom A.D. Podgorica, ONE Crna Gora d.o.o. Podgorica i Mtel d.o.o. Podgorica određuju se kao operatori sa značajnom tržišnom snagom na relevantnom tržištu „Veleprodajno tržište pristupa i započinjanja (originacije) poziva iz javnih mobilnih telefonskih mreža“.
2. Operatorima iz tačke 1 ovog rješenja određuju se slijedeće regulatorne obaveze:
 - a) Obaveza objavljivanja podataka;
 - b) Obaveza obezbjeđivanja nediskriminatornosti;
 - c) Obaveza odvojenog vođenja računovodstvenih evidencija;
 - d) Obaveza omogućavanja pristupa elementima mreže i njihovog korišćenja;
 - e) Obaveza kontrole cijena i vođenja troškovnog računovodstva.

3. Način, uslovi i rokovi sprovođenja regulatornih obaveza iz tačke 2 ovog rješenja propisani su dokumentom Agencije za elektronske komunikacije i poštansku djelatnost "Analiza veleprodajnog tržišta pristupa i započinjanja (originacije) poziva iz mobilnih javnih komunikacionih mreža" (u daljem tekstu: Dokument), a operatori iz tačke 1 ovog rješenja dužni su u potpunosti izvršavati sve određene im regulatorne obaveze.
4. Danom ispunjenja obaveza iz tačaka 2 i 3 ovog rješenja, od strane operatora iz tačke 1 ovog rješenja, prestaje da važi rješenje Agencije za elektronske komunikacije i poštansku djelatnost broj: 0102-2620/1 od 07.05.2020. godine.
5. Ovo Rješenje stupa na sanagu danom dostavljanja operatorima iz tačke 1 ovog rješenja.
6. Ovo rješenje je izvršno u upravnom postupku.

O B R A Z L O Ž E N J E

Članom 179 stav 2 tačka 17 Zakona o elektronskim komunikacijama ("Sl. list CG", broj: 100/24) propisana je nadležnost Agencije za elektronske komunikacije i poštansku djelatnost (u daljem tekstu: Agencija) da donosi odluke u vezi sa utvrđivanjem relevantnih tržišta, sprovođenjem analize tržišta, određivanjem i ukidanjem regulatornih obaveza operatorima sa značajnom tržišnom snagom i daje mišljenje nadležnom organu za zaštitu konkurencije u vezi sa ocjenjivanjem koncentracije, pripajanja i spajanja ili drugog oblika zajedničkog ili usklađenog djelovanja operatora, a tačkom 18 da Agencija sprovodi analizu relevantnih tržišta, određuje operatore sa značajnom tržišnom snagom i preduzima regulatorne mjere za sprečavanje negativnih efekata značajne tržišne snage operatora. Navedenim zakonom je u članu 229 propisano: "Postupci započeti u skladu sa Zakonom o elektronskim komunikacijama ("Službeni list CG", br. 40/13, 56/13, 2/17 i 49/19), okončaće se po tom zakonu".

Shodno Zakonu o elektronskim komunikacijama ("Sl. list Crne Gore br. 40/13, 56/13, 2/17 i 49/19) (u daljem tekstu: Zakon), Agencija sprovodi postupak određivanja relevantnog tržišta i procjene postojanja operatora sa značajnom tržišnom snagom na relevantnim tržištima u skladu sa članom 64 stav 3 Zakona preporukama Evropske komisije o relevantnim tržištima proizvoda i usluga u sektoru elektronskih komunikacija.

Savjet Agencije je usvojio Odluku o pokretanju ponovnog postupka provjere ispunjenosti uslova Testa tri kriterijuma broj: 0306-7570/1 od 22.12.2022. godine, sa ciljem dokazivanja opravdanosti dalje primjene prethodne regulacije na relevantnim tržištima koja nijesu sadržana na listi tržišta Odluke o pokretanju ponovnog postupka analiza relevantnih tržišta ("Sl. list CG", br. 32/21).

U pitanju su relevantna tržišta na kojima su, saglasno Odluci o relevantnim tržištima usluga koja su predmet ispunjenosti Testa tri kriterijuma sa ciljem dokazivanja opravdanosti dalje primjene prethodne regulacije ("Sl. list CG", br. 31/19) sprovedeni testovi tri kriterijuma i

analize okončane sredinom 2020. godine, a u skladu sa članom 64 stav 4 Zakona o elektronskim komunikacijama koji propisuje obavezu da Agencija sprovodi postupak analiza relevantnih tržišta najmanje jednom u tri godine.

Shodno članu 65 Zakona, Agencija je dužna da, u postupku utvrđivanja relevantnih tržišta, sarađuje sa organom nadležnim za zaštitu konkurencije. Agencija je pribavila pozitivno mišljenje Agencije za zaštitu konkurencije broj 04-354/11-857/2 od 19.12.2022. godine kojim je iskazana saglasnost na predloženi tekst Odluke.

U postupku određivanja relevantnog tržišta, Agencija je utvrdila relevantno tržište usluga i relevantno geografsko tržište. Agencija je, na osnovu karakteristika tržišta i sprovedene analize na strani tražnje/ponude, utvrdila da relevantno veleprodajno tržište pristupa i započinjanja (originacije) poziva iz mobilnih javnih komunikacionih mreža čine sljedeće usluge:

- usluga omogućavanja svih vrsta pristupa od strane operatora mobilnih mreža (eng. MNO);
- usluga pristupa za sopstvene potrebe i usluga započinjanja (originacije) poziva iz sopstvene mreže i mreže drugih operatora koje se pružaju za sopstvene potrebe.

Relevantno tržište započinjanja (originacije) poziva jedinstveno je za sve operatore mobilnih mreža i uključuje započinjanje (originaciju) poziva u mobilnim mrežama, nezavisno je li poziv upućen s mobilnog uređaja koji podržava 2G, 3G, 4G i 5G tehnologiju.

Agencija je odredila da je relevantno tržište u geografskoj dimenziji cijela teritorija Crne Gore.

S obzirom da relevantno tržište pristupa i započinjanja (originacije) poziva iz mobilnih javnih komunikacionih mreža nije sadržano u listi tržišta Odluke Agencije o relevantnim tržištima ("Sl.list Crne Gore", broj 2/17) potrebno je bilo dokazati, u skladu sa Odlukom o relevantnim tržištima usluga koja su predmet provjere ispunjenosti Testa tri kriterijuma sa ciljem dokazivanja opravdanosti dalje primjene prethodne regulacije ("Sl. list Cme Gore", br. 31/19) ispunjenost sljedeća tri kriterijuma, i to:

- 1) postojanje snažnih i trajnih barijera za ulazak na tržište, strukture, pravne i regulatorne prirode;
- 2) struktura tržišta ne pokazuje tendencije razvoja efikasne tržišne konkurencije u odgovarajućem vremenskom periodu, ne dužem od tri godine;
- 3) primjena propisa kojima se uređuje zaštita konkurencije ne obezbjeđuje efikasno otklanjanje nedostataka na tržištu.

Nakon sprovedenog postupka provjere ispunjenosti uslova iz Testa tri kriterijuma, Savjet Agencije je donio Odluku broj: 0306-7585/1 od 22.12.2023. godine o usvajanju Testova tri kriterijuma na pet relevantnih tržišta usluga. U skladu sa pomenutom Odlukom Agencija je donijela rješenja o ukidanju regulatornih obaveza operatoru sa značajnom tržišnom snagom na tri relevantna maloprodajna tržišta, dok je u slučaju Veleprodajnog tržišta poziva koji potiču (originiraju) iz javne fiksne telefonske mreže i Veleprodajnog tržišta pristupa i započinjanja (originacije) poziva iz javnih mobilnih telefonskih mreža, Agencija pristupila sprovođenju postupka analize, s obzirom da na istim nijesu kumulativno ispunjeni uslovi iz Testa tri kriterijuma.

Savjet Agencije je na sjednici održanoj 17.10.2024. godine donio Odluku o usvajanju analize relevantnog tržišta pristupa i započinjanja (originacije) poziva iz javnih mobilnih telefonskih mreža broj: 0302-6248/1.

Agencija je u postupku analize tržišta na osnovu kriterijuma iz člana 68 stav 2 Zakona, utvrdila da su operatori iz tačke 1 dispozitiva ovog rješenja operatori sa značajnom tržišnom snagom na relevantnom tržištu "Veleprodajno tržište pristupa i započinjanja (originacije) poziva iz mobilnih javnih komunikacionih mreža".

Agencija je, takođe, ocijenila da, u cilju daljeg podsticanja konkurencije na predmetnom relevantnom tržištu, Crnogorskom Telekom-u, ONE-u Crna Gora i Mtel-u treba naložiti mjere iz članova 71, 73, 74, 75 i 76 Zakona, odnosno slijedeće regulatorne obaveze:

- Obaveza objavljivanja podataka;
- Obaveza obezbjeđivanja nediskriminatornosti;
- Obaveza odvojenog vođenja računovodstvenih evidencija;
- Obaveza omogućavanja pristupa elementima mreže i njihovog korišćenja;
- Obaveza kontrole cijena i vođenja troškovnog računovodstva.

Operatori iz tačke 1 dispozitiva ovog rješenja obavezni su izvršavati sve regulatorne obaveze na način, pod uslovima i u rokovima kako je propisano u Dokumentu iz tačke 3 dispozitiva ovog rješenja (Analiza veleprodajnog tržišta pristupa i započinjanja (originacije) poziva iz mobilnih javnih komunikacionih mreža).

Rješenje Agencije za elektronske komunikacije i poštansku djelatnost br. 0102-2620/1 od 07.05.2020. godine, koje je Agencija donijela u ranijem postupku analize predmetnog relevantnog tržišta, prestaje da važi danom ispunjenja obaveza iz tačke 2 i 3 ovog rješenja od strane operatora iz tačke 1 ovog rješenja.

Nacrt Rješenja o određivanju operatora sa značajnom tržišnom snagom je upućen dana 22.11.2024. godine operatorima: Crnogorskom Telekom-u A.D. Podgorica, ONE Crna Gora d.o.o. Podgorica i Mtel -u d.o.o. Podgorica, kako bi se u skladu sa članom 112 Zakona o upravnom postupku ("Sl. list Crne Gore", broj 56/14, 20/15 i 37/17) izjasnili u roku od 8 dana od dana prijema istog.

ONE Crna Gora se dopisom broj 02-5082 od 29.11.2024. godine izjasnio da nema primjedbi na Nacrt rješenja o određivanju ONE Crna Gora d.o.o za operatora sa značajnom tržišnom snagom na predmetnom relevantnom tržištu.

Mtel se, takođe, dopisom broj: 45961 od 03.12.2024. godine izjasnio da nema primjedbi na Nacrt rješenja o određivanju Mtel d.o.o za operatora sa značajnom tržišnom snagom na predmetnom relevantnom tržištu.

U izjašnjenju Crnogorskog Telekom-a na Nacrt Rješenja o određivanju operatora sa značajnom tržišnom snagom na predmetnom relevantnom tržištu dopisom broj 07-22525 od 02.12.2024. godine ponovljene su primjedbe i komentari sadržani u primjedbama i komentarima tokom javnog konsultativnog postupka na nacrt Testa tri kriterijuma i na nacrt analize relevantnog tržišta.

Naime, Crnogorski Telekom je zaključke Agencije o “navodno” nekonkurentskom ponašanju ocijenio insinuacijama, kao i da tržišno učešće i ponude operatora koje karakterišu crnogorsko tržište su u EU regulativi prepoznate kao potencijal za prepreke razvoju tržišne konkurencije, a ne i za konstataciju o postojanju stvarnih prepreka na crnogorskom tržištu. Agencija ponovo ukazuje na činjenicu da je primjenom tzv. Modifikovanog Greenfield pristupa (*eng. Modified Greenfield Approach*) sprovela analizu ovog relevantnog tržišta sa cijem procjene da li bi, u odsustvu regulacije ili nakon ukidanja obaveza operatorima sa značajnom tržišnom snagom, postojeći mobilni operatori prećutno koordinirali svoje ponašanje na način što bi onemogućili/uskratili pristup svojim mrežama, pogoršali uslove pristupa i/ili povećali nivo veleprodajne cijene originacije poziva iz svojih mreža.

Smjernicama Evropske komisije o analizi tržišta i ocjeni statusa značajne tržišne snage iz 2002. i 2018. godine koncept dokazivanja statusa tzv. zajedničke tržišne snage na bazi prećutnog dogovora (*eng. tacit collusion*) je primjenjiv sa stanovišta presuda evropske sudske prakse i predmeta iz administrativne prakse Evropske komisije kao glavni pravni standard. Dva ili više operatora imaju zajedničku tržišnu snagu na relevantnom tržištu, ne samo gdje postoje strukturne ili druge veze (formalni sporazumi) među njima, već i kada struktura relevantnog tržišta pogoduje primjeni koordiniranih aktivnosti, odnosno kada podstiče paralelne ili usklađene antikonkurentske aktivnosti na tržištu. Na osnovu sprovedene analize Agencija je ocijenila da bi struktura Veleprodajnog tržišta pristupa i originacije poziva iz mobilnih mreža bila pogodna za primjenu antikonkurentskih aktivnosti zloupotrebe značajne tržišne snage mobilnih operatora u obliku prećutnog dogovora (*eng. tacit collusion*), kao i da na relevantnom tržištu postoje mogućnosti i podsticaji za primjenu koordiniranih aktivnosti oko fokalne tačke koordinacije, a to su aktivnosti na uskraćivanju ili odbijanju pristupa svakoj od mreža postojećih mobilnih operatora, a po iskazanom interesu potencijalnog mobilnog virtuelnog operatora.

Shodno gore navedenom, odlučeno je kao u dispozitivu ovog rješenja.

PRAVNA POUKA

Protiv ovog rješenja žalba nije dopuštena već se u roku od 20 dana od dana njenog prijema može pokrenuti upravni spor kod Upravnog suda Crne Gore.

Predsjednik Savjeta

Dr Milan B. Radulović, dipl. inž. el.

Dostavna naredba:

- Crnogorski Telekom, A.D, ulica Moskovska 29, Podgorica;
- Mtel d.o.o, Bulevar Svetog Petra Cetinjskog 143, Podgorica;
- ONE Crna Gora d.o.o, Rimski Trg 4, Podgorica;
- Savjet Agencije;
- Sektor za ekonomske poslove;
- Odsjek za nadzor (inspektoru za elektronske komunikacije);
- Odsjek za informacione tehnologije;
- a/a.